

Θ έ μ α Γ-23. Στις σύγχρονες βιομηχανικές κοινωνίες υπάρχει η τάση στους πληθυσμούς τους να υπερκαταναλώνουν διάφορα προϊόντα. α) ποιές είναι οι αιτίες του φαινομένου αυτού, β) να καταγράψεις τις συνέπειες που προέρχονται από την υπερκατανάλωση των προϊόντων, γ) ποιές άλλες συνέπειες υπάρχουν για τους υπόλοιπους τομείς της κοινωνικής ζωής.-

Είναι σημαντικό το πρόβλημα που παρουσιάζεται από την υπερκατανάλωση στις βιομηχανικές κυρίως χώρες.

Τα αίτια εντοπίζονται: επιθυμία για κέρδος. Η σύγχρονη κοινωνία στηρίζεται στην αρχή της παραγωγής και κατανάλωσης των παραγόμενων αγαθών. Δεν λαμβάνονται υπόψη οι διάφορες ανάγκες της ζωής. Η αδυναμία να ικανοποιηθούν οι ανθρώπινες ανάγκες, ουσιαστικές ή μη δεν έχει σημασία, ωθούν τον άνθρωπο να αναζητήσει διάφορα υποκατάστατα και ένα από αυτά είναι το υποκατάστατο που προσφέρουν τα διάφορα καταναλωτικά προϊόντα, στα οποία στηρίζεται το άτομο για να καλύψει ένα εσωτερικό κενό που νιώθει. Το άτομο συμπεριφέρεται παθητικά και αδυνατεί να δημιουργήσει, αφού η κατάθλιψη και η ανία είναι χαρακτηριστικά γνωρίσματα της νοοτροπίας του. Υπάρχει πολύ μεγάλη τεχνολογική ανάπτυξη, ένα τεράστιο θαύμα, που παρατηρήθηκε κύρια μετά τον πόλεμο. Ο άνθρωπος αποπροσανατολίζεται από το κοινωνικό σύστημα που κυριαρχεί και έτσι δεν αντιμετωπίζει ουσιαστικά τις ανάγκες και τα προβλήματά του, που εύκολα αναπαράγονται σε νέες. Ο φόβος και η περιέργεια για ένα καινούργιο προϊόν, εμπόρευμα, επίτευγμα της τεχνολογίας, τον κάνουν να αντιδρά θετικά και του δημιουργούν κίνητρα για ικανοποίηση. Εξ αιτίας της εμπορευματοποίησης και του ξέφρενου ανταγωνισμού, ο άνθρωπος καταναλώνει γιατί του επιβάλλεται από την κοινωνική πραγματικότητα, άσχετα αν αυτό που προτιμά δεν είναι πάντα και το απόλυτα αναγκαίο. Η διαφήμιση που πάντα βρίσκει τρόπους να κεντρίζει το ενδιαφέρον του ανθρώπου για καταναλωτικά αγαθά, αφού του προβάλλει όχι πάντα τα καλύτερα, αλλά αυτά που πρέπει να καταναλωθούν. Ο χυδαίος υλισμός και ωφελιμισμός που ταυτίζει την ευτυχία και την ικανοποίηση, με την αδιάκοπη κατανάλωση και την αδιαφορία για οποιαδήποτε εσωτερική ανάπτυξη του ίδιου του ατόμου.

Οι συνέπειες τώρα της υπερκατανάλωσης για όλους τους τομείς της ανθρώπινης ζωής και δραστηριότητας παρατηρούνται: στο βαθμό που το άτομο ικανοποιεί κάποιες ανάγκες του, επιτείνει την ανία και επέρχεται κορεσμός από τα καταναλωτικά αγαθά, προσπαθώντας να βρεί άλλα υποκατάστατα, όπως βία, ναρκωτικά, παραδοξότητες, εκκεντρικότητες, μόδα, διασκέδαση, καταλήγοντας τελικά σε μια αιούσια ή εικούσια αποχώρηση από τη ζωή. Φόβος ανάμεσα στους ανθρώπους που εντείνει τον ανταγωνισμό και την κρίση της επικοινωνίας. Βία και εγκληματικότητα για την απόκτηση καταναλωτικών αγαθών. Εξάρτηση του ατόμου από το σύστημα των δόσεων, άγχος και ανασφάλεια για αυτό, ανεργία. Γενική αδιαφορία για την πολιτική και κοινωνική δραστηριότητα, απολιτικοποίηση, ευκολότερη χειραγώγηση του ατόμου. Αλαζονεία, ματαιοδοξία, κενότητα, ανία, έλλειψη ενδιαφέροντος. Μείωση αποθεμάτων σε πρώτες ύλες, ενεργειακό πρόβλημα, αυτοσκοπός στην υπερκατανάλωση, μέσο προβολής, ο άνθρωπος ποτέ δεν είναι ικανοποιημένος για αυτά που έχει. Από όλα αυτά ο άνθρωπος αχρηστεύεται και γίνεται καταναλωτικό όν, χάνοντας πολλές από τις δημιουργικές του αρετές. Μόλυνση του περιβάλλοντος και υποβάθμιση της ποιότητας ζωής, κακή ποιότητα των προϊόντων, νόθευση, απανθρωπισμός, κυνικότητα. Έλλειψη ελεύθερου χρόνου, αφού το άτομο για να αποκτήσει τα καταναλωτικά αγαθά αναγκάζεται να απασχολείται και σε άλλες δουλειές. Αυταπάτη ότι η κατανάλωση αγαθών σημαίνει ευτυχία.

Όλα όσα αναφέρθηκαν για τον υπερκαταναλωτισμό δε σημαίνει ότι δικαιολογούν ή προβάλλουν και προτείνουν κάποιο νεοπουριτανικό, καινούργιο ασκητισμό και αποχή από κάθε ψυχαγωγία ή νέκρωση των αναγκών και επιθυμιών. Απλά πρέπει να πιστέψουμε πως ο στόχος δεν είναι το μέγιστο αλλά το κάλλιστο.-

Κάποιες γνώμες: "...οι μεγάλες κρίσεις που έπληξαν τον καπιταλισμό, ήταν κρίσεις υπερκατανάλωσης και όχι κρίσεις υπερπαραγωγής..." Βασίλης Φίλιας.

"...η ανία μπορεί να αναπληρωθεί επιτυχώς με την κατανάλωση..." Ερίχ Φρόμ.

"...το ατροφικό αίσθημα του δημιουργού έχει σαν λογικό αποτέλεσμα το υπερτροφικό αίσθημα του καταναλωτή..." Ρόζενταλ.

"...η κατανάλωση είναι ουσιαστικά η ικανοποίηση τεχνικά προκαλούμενων φαντασιώσεων, μια παράσταση αλλοτριωμένη από τους συγκεκριμένους πραγματικούς εαυτούς μας..." Ερίχ Φρόμ.

"...Η παραγωγή υπερβολικού κέρδους και αριθμού χρήσιμων πραγμάτων καταλήγει στη δημιουργία υπερβολικού αριθμού άχρηστων ανθρώπων..." Κάρλ Μάρξ.-